

LOBIZMO REGLAMENTAVIMAS LIETUVOJE IR EBPO STANDARTAI

Monika Ambrasaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedros doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel. (+370 5) 236 61 75
El. paštas: <monika.ambrasaite@gmail.com>

2016 m. birželio 23 d. pristatytas Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) Nr. XIIP-2731(2), kuriuo bandoma reformuoti Lietuvoje galiojantį neefektyvų lobizmo teisinį reguliavimą. 2015 m. birželio 4 d. Lietuvą oficialiai pakvietus pradėti stojimą į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją procesą, iškilio būtinybė lobizmo reglamentavimą suderinti su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Tarybos rekomendacija dėl gairių užtikrinant skaidrumą ir sąžiningumą lobistinėje veikloje Nr. C(2010)16. Straipsnyje analizuojama įstatymo projekto (ne)atitiktis šioje rekomendacijoje įtvirtintoms gairėms bei pateikiamos lobizmo teisinio reguliavimo tobulinimo rekomendacijos.

On 23 of June 2016 the Draft of Republic of Lithuania Law changing Law on Lobbying Activities no. VIII-1749 (new edition) no. XIIP-2731(2) was introduced. The draft is an attempt to reform regulation of lobbying of Lithuania, which is recognized as ineffective. After 4th of June 2015 when Lithuania was officially invited to begin the process of accession to the Organisation for Economic Co-operation and Development it became necessary to harmonize the regulation of lobbying with the Recommendation of the Council of the Organisation for Economic Co-operation and Development on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying no. C(2010)16. In this paper the (non) conformity of the draft to the guidelines of mentioned recommendation is analysed and recommendations for improvement of the regulation of lobbying are presented.

Įvadas

Lobizmui reglamentuoti Vakarų demokratijos skiria vis daugiau dėmesio. Lietuvoje lobistiniai procesai „sureguliuoti“ 2001 m. sausio 1 d., įsigaliojus Lobistinės veiklos įstatymui¹, toliau – LVĮ. LVĮ neefektyvumą pripažino tiek Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, toliau – VTEK, tiek lobizmo tyrėjai², tačiau įstatymas iš esmės reformuotas nebuvo³. 2013 m. sudaryta darbo grupė LVĮ pataisoms parengti⁴. 2015 m. sausio 23 d. pristatytas darbo grupės veiklos rezultatas – Lietuvos Respublikos

¹ Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 56-1644.

² AMBRASAITĖ, M. Naujoji Lietuvos lobizmo reglamentavimo ekstrateisinė koncepcija: pokyčiai ir gairės ateičiai. *Politologija*, 2015, t. 4, nr. 80, p. 4.

³ Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo 8 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 43-1488.; Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 35-1461.; Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo 14 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 132-6659.

⁴ 2013 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimas „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ Nr. SV-S-295. *TAR*, 2014, nr. 7442.

lobistinės veiklos įstatymo VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) Nr. XIIP-2731⁵⁶, kurio pagrindu parengtas ir 2016 m. birželio 3 d. įregistruotas antrasis projekto variantas – Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) Nr. XIIP-2731(2)⁷, toliau – LVĮPIP.

2015 m. birželio 4 d. Lietuva oficialiai pakviesta pradėti stojimo į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją, toliau – EBPO, procesą⁸, tai lemia, kad lobizmo reglamentavimas turi būti suderintas su 2010 m. vasario 18 d. EBPO Tarybos rekomendacija dėl gairių užtikrinant skaidrumą ir sąžiningumą lobistinėje veikloje Nr. C(2010)16⁹, toliau – Rekomendacija. Rekomendaciją sudaro dešimt taisyklių, kurios suskirstytos į keturias funkcines dalis. Pirmoji dalis orientuota į pirmines efektyvaus lobizmo reglamentavimo prielaidas (pirma – ketvirta taisyklės), antroji – skaidrumo didinimą per atskleistinos informacijos reikalavimus (penkta ir šešta taisyklės), trečioji – skaidrumo kultūros skatinimą, pasitelkiant viešosios valdžios elgesio su lobistais taisyklės bei lobistų savireguliacinius mechanizmus (septinta ir aštunta taisyklės), ketvirtoji – lobizmo reglamentavimo efektyvaus įgyvendinimo, laikymosi ir peržiūros mechanizmų kūrimą bei diegimą (devinta ir dešimta taisyklės).

LVĮPIP – reikšmingas žingsnis reguliuojant lobizmą šalyje, nes po ilgo laiko ir vėl buvo sugrįžta prie bandymo spręsti reglamentavimo neefektyvumo problemą. Palyginus LVĮ ir LVĮPIP identifikuo-
tini dideli pokyčiai, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad, rengiant LVĮPIP, jis nebuvo tiesiogiai derinamas su Rekomendacija bei į tai, kad, siekiant reformuoti Lietuvos lobizmo teisinį reguliavimą, buvo parengtas ir pristatytas tik LVĮPIP, o ne lobizmo teisinio reguliavimo paketas, yra pagrindas kelti hipotezę, kad LVĮPIP reikšminga apimtimi neatitinka Rekomendacijos nuostatų.

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, straipsnyje pristatomo tyrimo objektas yra 2016 m. lobizmo reglamentavimo reformos, apsiribojančios LVĮPIP, (ne)atitiktis Rekomendacijai. Lyginamuoju aspektu nagrinėjamas ir galiojantis lobizmo teisinis reguliavimas. Tyrimo tikslas – patikrinti iškeltą hipotezę, identifikuojant, ar LVĮPIP atitinka Rekomendaciją ir kokių mastu, bei, nustatius neatitiktį, pateikti LVĮPIP ir Lietuvos lobizmo reglamentavimo *per se* tobulinimo gaires. Siekiant tyrimo tikslo, LVĮPIP nuostatos analizuojamos kiekvienos iš Rekomendacijos funkcinių dalių kontekste, taikomi istorinis, lingvistinis, sisteminis, lyginamasis bei teleologinis teisės aiškinimo metodai, kritinės analizės, sintezės, lyginimo, mintinio modeliavimo, literatūros tyrimo, bendrieji teorinio samprotavimo (indukcijos, dedukcijos, abstrahavimo, konkretinimo, formalizavimo ir kt.) ir kiti metodai.

Pažymėtina, kad nors Lietuvos lobizmo reglamentavimas yra diskusijų Lietuvos teisės moksle objektas, tačiau LVĮPIP iki šiol buvo anapus teisės mokslo ribų, nes projektas pristatytas tik 2016 m.

⁵ Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/82863470a2d311e49dedcf791a151bf8?positionInSearchResults=37&searchModelUUID=5252ff09-b848-45e6-888f-4560fe04b8fe>>.

⁶ Straipsnio autorė dalyvavo rengiant šį įstatymo projekto variantą (2013 m. lapkričio 8 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimas „Dėl Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-295 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ pakeitimo“ Nr. SV-S-424. TAR, 2014, nr. 7438.).

⁷ Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) nr. XIIP-2731(2) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TA/P/01e95ab0295811e6a222b0cd86c2adfc?positionInSearchResults=13&searchModelUUID=5252ff09-b848-45e6-888f-4560fe04b8fe>>.

⁸ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. EBPO [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<https://www.urm.lt/default/lt/ekonomine-diplomatija/lietuva-tarptautinese-ekonominese-organizacijose/ebpo>>.

⁹ Organisation for Economic Co-Operation and Development. *Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying C(2010)16* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=256&Lang=en>>.

birželį, tad yra sąlygiškai naujas dokumentas. Daugelis tyrimų yra skirta LVĮ analizei¹⁰, o Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2731 nagrinėtas dviejose publikacijose: vienoje – tiriama projekto ekstrateisinė koncepcija, t. y. šis projektas analizuojamas lobizmo teorijos, plačiau – politikos mokslų, bei lobistinių procesų realijų Lietuvoje kontekste¹¹, o kitoje – projekto nuostatos nagrinėjamos, remiantis apskaitos ir įmonių valdymo tyrimų, politikos mokslų ir teisės mokslo įžvalgomis skaidrumo klausimu¹², nė vienoje iš jų neličiant projekto ir Rekomendacijos suderinamumo problematikos.

1. Pirminės efektyvaus lobizmo reglamentavimo prielaidos

Pirmoje Rekomendacijų dalyje nustatomos pirminės efektyvaus lobizmo reglamentavimo prielaidos. Pirmojoje taisyklėje įtvirtinta, kad visoms suinteresuotoms šalims turi būti sudarytos vienodos sąlygos, užtikrinančios lygias galimybes dalyvauti plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką. Tai reiškia, kad lobizmo reglamentavimas turi veikti lobistinius procesus taip, kad būtų kuo labiau priartėta prie viešojo ir partikuliaristinių interesų balanso sprendimų priėmimo procesuose: 1) sudarant kuo panašesnes sąlygas visoms suinteresuotoms šalims reprezentuoti savo poziciją viešajai valdžiai (pozityvusis aspektas) ir *vice versa* – užkertant kelią situacijai, kai dalis to paties žaidimo žaidėjų yra privilegijuoti tik jiems suteiktomis teisėmis arba yra nepagrįstai išskirti tik jiems nustatytais pareigomis (negatyvusis aspektas), 2) užtikrinant lobizmo reglamentavimo pagrindu atskleidžiamos informacijos funkcionalumą ir tinkamą išviešinimą¹³.

Siekiant nustatyti, ar LVĮPIP normos užtikrintų pirmosios taisyklės pirmojo dėmens įgyvendinimą, yra būtina teisinio reguliavimo diferenciacijos suinteresuotų šalių ir lobizmo reglamentavimo subjektų atžvilgiu analizė. Viešosios valdžios sprendimais yra suinteresuoti ir šioje srityje veikia daug subjektų. Šie subjektai skiriasi pagal lobistinio intereso priklausomybę, lobistinei veiklai skiriamus išteklius, veikimo metodus, etc. Remiantis pasirinktu kriterijumi, šie subjektai yra tipologizuojami¹⁴ bei vertinamas jų potencialus santykinis svoris siekiant daryti / darant įtaką viešajai valdžiai. Tų (sub) kategorijų, kurios lobizmo reglamentavimo modeliavimo momentu yra pripažįstamos svariausios

¹⁰ Žr.: ANDRIKIENĖ, L., et. al. *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002; GELEŽEVIČIUS, R. Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos. *Socialinių mokslų studijos*, 2013, t. 5, nr. 1, p. 177–191; RAGAUSKAS, P. Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniam reglamentavimui Lietuvoje. *Teisės problemos*, 2011, nr. 3 (73), p. 77–100; RASIMAVIČIUS, B. Lobizmo institucijos problemos Lietuvoje. *Justitia*, 2001, t. 4–5, p. 40–41; SLAVICKAITĖ, L.; VAIDELYTĖ, E. 2000–2013 m. lobizmo ir lobistinės veiklos tendencijos Lietuvoje. *Viešojo politika ir administravimas*, 2014, t. 13, nr. 1, p. 124–135; SNIEŠKUS, E. Lobizmo įtaka viešojo valdymo institucijoms. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, 2004, nr. 4, p. 235–241; LUKOŠAITIS, A. Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos. *Politologija*, t. 62, 2011, p. 4–42; MRAZAUSKAITĖ, R.; MURAVJOVAS, S. *Politikos užkulisiai. Lobizmo (ne)skaidrumas Lietuvoje*. Vilnius: TI Lithuania, 2015, p. 11–13; etc.

¹¹ AMBRASAITĖ, M. Naujoji <...>, p. 4–29.

¹² AMBRASAITĖ, M. Transparency in Accounting and Corporate Governance, Politics, and Law – Towards Improved Regulation of Lobbying (The Case of Lithuania). Iš *4th International Conference of PhD Students and Young Researchers 'Interdisciplinary Approach to Law in Modern Social Context': Conference Papers*. Vilnius, 2016, p. 15–25 [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.tf.vu.lt/dokumentai/PhdNET/PhDConference-VU-Papers-Edition2016Vilnius.pdf>>.

¹³ Ši pirmosios taisyklės įgyvendinimo sąlyga yra nagrinėjama antroje straipsnio dalyje (žr. 2. Atskleistina informacija).

¹⁴ Lobizmo teorijoje pagal lobistinio intereso priklausomybės / kilmės kriterijų yra skiriamos keturios lobistų kategorijos (bendroji tipologija): 1) laisvai samdomi lobistai (angl. *hired guns*), 2) institucionalizuotų interesų grupių lobistai (angl. *in-house lobbyists*): a) bendrovių lobistai, b) nevyriausybinė organizacijų lobistai, c) viešosios valdžios lobistai, 3) neinstitutionalizuotų interesų grupių lobistai, 4) ego-lobistai (AMBRASAITĖ, M. Naujoji <...>, p. 15–17). Atsižvelgiant į šio tyrimo kontekstą remiamasi pastarąja lobizmo subjektų tipologija.

mis, subjektų veikla yra reguliuojama, atitinkamai kitų – lieka už lobizmo reglamentavimo „borto“. Tad yra galima dviejų lygmenų teisinio reguliavimo diferenciacija: išorinė – kai dalis suinteresuotų šalių, tapusios lobizmo reglamentavimo subjektais, įgyja tam tikras pareigas ir / ar teises, o likusioji dalis – ne, ir vidinė – kai nustatoma skirtinga teisių ir / ar pareigų apimtis lobizmo teisinio reguliavimo subjektų atžvilgiu.

LVĮ ir LVĮPIP nustato su lobistine veikla susijusias pareigas šių teisės aktų subjektams: LVĮ – laisvai samdomiems lobistams (LVĮ 2 str. 3, 4 d., 4 str. 2 d.), LVĮPIP – laisvai samdomiems, bendrovių ir nevyriausybinų organizacijų lobistams (LVĮPIP 2 str. 3, 4 d., 4 str. 2 d.). LVĮPIP, kitaip nei galiojantis lobizmo reglamentavimas, registruotiems lobistams suteikia vieną realią teisę¹⁵– gauti iš valstybių ir savivaldybių institucijų leidimus patekti į jų patalpas (LVĮPIP 4 str. 1 d. 5 p.). LVĮ neapima jokios vidinės teisinio reguliavimo diferenciacijos. LVĮPIP diferencijuoja savo subjektus pareigos mokėti valstybės rinkliavą už įrašymą į lobistų sąrašą atžvilgiu – nuo šios pareigos atleidžiami nevyriausybinų organizacijų ir religinių bendruomenių atstovai (LVĮPIP 10 str. 7, 9 d.). Ar toks teisinis reguliavimas sudaro / sudarytų vienodas sąlygas, užtikrinančias lygias galimybes dalyvauti plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką, visoms suinteresuotoms šalims, priklauso nuo to, ar teisinio reguliavimo (ne)diferenciacija yra pagrįsta, t. y. atitinka lobistinių procesų realijas šalyje. Tai yra tiesiogiai susiję su toliau šiame skyriuje nagrinėjamomis Rekomendacijos antrąja ir iš dalies – ketvirtąja taisyklėmis.

Antroje taisyklėje įtvirtinta, kad lobizmo reglamentavimas turi būti skirtas valdymo problemoms, susijusioms su lobizmo praktika, bei atitikti socialinį, politinį ir administracinį kontekstą. Modeliuojant reglamentavimą, siūloma atsižvelgti į lobizmo industrijos mastą ir jos pobūdį šalyje. Duomenys apie Lietuvoje vykstančius lobistinius procesus byloja apie neišplėtotą, besiformuojančią lobizmo industriją¹⁶, iš to galima daryti išvadą, kad laisvai samdomų lobistų paklausa yra maža, ši lobistų kategorija nesudaro reikšmingos realiai veikiančių lobistų dalies. Remiantis ketvirtąja taisykle pažymima, kad būtina rasti balansą tarp lobizmo subjektų, jų gebėjimų ir išteklių įvairovės bei priemonių skaidrumui užtikrinti. Lobizmo teisinio reguliavimo nuostatos visų pirma turi būti skirtos tiems, kurie gauna atlygį už lobistinę veiklą, tačiau lobizmo reglamentavimas turi apimti plačiau – sudaryti vienodas sąlygas interesų grupėms, nesvarbu, ar tai būtų verslo, ar ne pelno subjektai. Šiuo aspektu LVĮ įtvirtintas teisinis reguliavimas nėra suderintas su Rekomendacijos pirmąja, antrąja ir ketvirtąja taisyklėmis ir, kitaip nei rekomenduoja EBPO, deformuoja realybę, nepagrįstai išskirdamas tik laisvai samdomus lobistus iš realiai veikiančių lobistų aibės ir tik jų atžvilgiu nustatydamas pareigas, susijusias su lobistine veikla. LVĮPIP, tinkamai padidinus lobizmo reglamentavimo subjektų ratą¹⁷ bei skatinant lobistus registruotis, suteikus teisę gauti iš valstybių ir savivaldybių institucijų leidimus patekti jų į patalpas, kur kas labiau atitinka Lietuvoje susiklosčiusį socialinį, politinį ir administracinį kontekstą ir šiuo požiūriu yra žingsnis lygių galimybių link, tačiau, manytina, kad turėtų būti persvarstyta vidinė teisinio reguliavimo diferenciacija lobizmo reglamentavimo subjektų pareigų atžvilgiu. Su reikalavimu sudaryti vienodas sąlygas, užtikrinančias lygias galimybes dalyvauti plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką, turėtų labiau derėti atleidimo nuo valstybės rinkliavos už įrašymą į lobistų sąrašą taisyklės: atleidimas turėtų būti siejamas ne su priklausymu vienai iš lobistų (sub)kategorijų, o – su subjekto finansiniu pajėgumu, nes konkrečiu atveju nevyriausybinių organizacijų ar religinių bendruomenė gali būti gerokai finansiškausiai pajėgesnė nei, pavyzdžiui, vos veiklą pradėjusi nedidelė įmonė.

¹⁵ Nagrinėjamu atveju vartojama realios teisės kategorija, norint atkreipti dėmesį į tai, kad visos, išskyrus nurodytą, LVĮ ir LVĮPIP lobistams „suteiktos“ teisės (LVĮ 4 str. 1 d.; LVĮPIP 4 str. 1 d.) nėra niekaip susijusios su registruoto lobisto statusu, t. y. šias teises turi ir kiekvienas kitas Lietuvos Respublikos pilietis, nepaisant to, yra jis registruotas lobistas ar ne.

¹⁶ MRAZAUSKAITĖ, R.; MURAVJOVAS, S. *Politikos <...>*, p. 11–13.

¹⁷ AMBRASAITĖ, M. Naujoji <...>, p. 19.

Siejant su antrąja taisykle taip pat nurodoma, kad tose jurisdikcijose, kuriose profesionalaus lobizmo paklausa ir pasiūla yra ribotos, turi būti svarstomi alternatyvūs lobizmo reglamentavimo, pagrįsto privalomąja lobistų registracija, teisinio reguliavimo variantai, o įtvirtinus privalomąją registraciją, turi būti svarstomas lobizmo reglamentavimo laikymosi naštos klausimas¹⁸. Ir LVĮ, ir LVĮPĮP įtvirtinta privalomoji lobistų registracija (LVĮ 9 str. 1 d.; LVĮPĮP 10 str. 1 d.). LVĮ vienareikšmiškai neatitinka nagrinėjamos Rekomendacijos taisyklės, nes, remiantis ja, esant silpnai lobizmo industrijai, turėjo būti įtvirtintas lobizmo reglamentavimas, pagrįstas savanoriška registracija. Vertinant LVĮPĮP atitiktį šiai taisyklei būtina pažymėti keletą aspektų. Pirma, didėjant skaidrumo poreikiui, lobizmo reglamentavimas, pagrįstas savanoriška registracija, paprastai traktuojamas kaip laikina priemonė, skirta parengti lobistus ir visuomenę lobizmo reglamentavimui, pagrįstam privalomąja registracija, įtvirtinti¹⁹. Antra, galiojančiam reglamentavimui įpareigojant lobistus registruotis, LVĮPĮP savanoriškos lobistų registracijos nustatymas greičiau būtų žingsnis atgal nei į priekį, atspindėtų įstatymų leidėjo vizijos, nuovokumo ir nuoseklumo stoką, nes nuo privalomosios registracijos pajudėjus link savanoriškos ilgainiui vis tiek turėtų būti sugrįžta prie privalomosios. Tai, kas išdėstyta, implikuoja, kad LVĮPĮP atitiktis antrąjai taisyklei negali būti vertinama išimtinai vadovaujantis Rekomendacijos raide. Atsižvelgiant į lobizmo reglamentavimo šalyje *status quo* bei į bendrąsias reglamentavimo kaitos tendencijas, spręstina, kad šiuo atžvilgiu LVĮPĮP atitinka Rekomendacijos nuostatas.

Trečiojoje taisyklėje įtvirtinta, kad lobizmo reglamentavimo nuostatos turi derėti su platesne politikos ir teisinio reguliavimo sistema, kuri nustato gero viešojo valdymo standartus. Šiuo požiūriu reikia pripažinti, kad nei priimant LVĮ, nei modeliuojant LVĮPĮP į lobizmo teisinį reguliavimą nebuvo žvelgiama kaip į funkcinę didesnio vieneto, kurio tikslas užtikrinti viešosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, atskaitingumą ir atvirumą, dalį. Nurodyti teisės aktai buvo derinami su galiojančia teise, bet labiau su formaliuoju – teisėkūros technikos aspektu. LVĮPĮP netgi yra įtvirtinta pareiga Vyrolybei iki nustatyto termino pateikti Seimui Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų ir kitų įstatymų pakeitimo projektus, reikalingus LVĮPĮP nuostatoms, susijusioms su registruotų lobistų teisės gauti iš valstybių ir savivaldybių institucijų leidimus pateikti į jų patalpas, įgyvendinti (LVĮPĮP 16 str. 3 d.). Taigi kartu su LVĮPĮP nėra parengtos netgi akivaizdžiai būtinos įstatymų pataisos.

Manytina, kad tokį formalizmą lėmė kelios priežastys. Pirma, nors Lietuvoje pradedama suvokti, kad, siekiant didinti visuomenės pasitikėjimą viešąja valdžia, užtikrinti, kad informacijos tarp interesų grupių ir viešosios valdžios srautai prisidėtų prie gerovę kuriančių sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo, etc., turi būti veiksminga tarpusavyje susijusių politinių, teisinių ir administracinių priemonių, skirtų viešosios valdžios etikai palaikyti, aibė, kurios neatskiriama dalis yra lobizmo teisinis reguliavimas, tačiau realių platesnio masto veiksmų, orientuotų į politinių, teisinių ir administracinių priemonių sujungimą, fragmentiškų teisinio reguliavimo „salelių“ konsolidaciją, kuriant veiksmingą darinį, kurio atskiros dalys sąveikautų stiprindamos viena kitos pozityvų poveikį tikrovei, nėra imamas. Lobizmo reglamentavimą yra bandoma reformuoti izoliuotai. Antra, LVĮ priėmimas buvo katalizuotas išorinių veiksmų²⁰, o tai lėmė, kad įstatymas buvo tiesiog perkeltas į Lietuvos teisinę sistemą, kad būtų galima

¹⁸ Dėl reglamentavimo laikymosi naštos pasisakoma antroje straipsnio dalyje (žr. 2. Atskleistina informacija).

¹⁹ Žr. European Parliament resolution of 8 May 2008 on the development of the framework for the activities of interest representatives (lobbyists) in the European institutions (2007/2115(INI)). *Official Journal of the European Union*, 2009, nr. C 271 E; European Parliament decision of 11 May 2011 on conclusion of an interinstitutional agreement between the European Parliament and the Commission on a common Transparency Register (2010/2291(ACI)) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0222+0+DOC+XML+V0//EN>>; European Parliament decision of 15 April 2014 on the modification of the interinstitutional agreement on the Transparency Register (2014/2010(ACI)) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0376+0+DOC+XML+V0//en>>.

²⁰ MRAZAUSKAITĖ, R.; MURAVJOVAS, S. *Politikos <...>*, p. 6.

„uždėti varnelę“ ties punktu „Lietuvoje lobizmas yra reguliuojamas“. Tikėtina, kad tai, kad nėra autentiško visuomenės poreikio teisinėmis ir kitomis priemonėmis valdyti šiuos visuomeninius santykius ir nukreipti juos pageidaujama linkme, iš dalies prisidėjo tiek prie galiojančio reglamentavimo formalaus pobūdžio ir neefektyvumo, tiek prie jo revizijos, daugmaž apsiribojančios plačiai pripažintų netinkamomis normų persvarstymu ir keitimu. Formalų požiūrį rodo ir tai, kad jau penkiolika metų įstatymų leidėjas ignoroja VTEK pasiūlymus reformuoti lobizmo reglamentavimą.

Ketvirtoje taisyklėje nustatyta, kad terminai „lobizmas“ ir „lobistas“ turi būti aiškiai apibrėžti. Apibrėžimai turi būti griežti ir išsamūs, siekiant išvengti klaidingo jų aiškinimo ir spragų, juose turi būti detalizuota, kokio pobūdžio komunikacija su viešosios valdžios atstovais nėra traktuojama kaip lobizmas. Viena vertus, aiškumo teisės aktuose įtvirtinamiems apibrėžimams reikalavimas nėra niekuo išskirtinis – tai viena iš būtinųjų kokybiškos teisėkūros sąlygų. Kita vertus, lobizmas – latentinis reiškinys, kurio konvencinėje sampratoje ryškios neigiamos konotacijos. Tai, kad lobistiniai procesai sunkiai pastebimi „plika akimi“, lemia jų mistifikavimą ir demonizavimą – žiniasklaida ir plačioji visuomenė dažnai lobizmą sieja visų pirma su neteisėta įtaka ir kitomis korupcijos apraiškomis²¹. Ne mažiau svarbu ir tai, kad lobizmas ribojasi ir / ar iš dalies susitapatina su tokiais reiškiniais, kaip antai atstovavimas interesams (angl. *representation of interests*), advokacija (angl. *advocacy*), ryšiai su viešąja valdžia (angl. *government relations*), viešieji reikalai (angl. *public affairs*), ryšiai su visuomene (angl. *public relations*)²² bei su tokiais institucionalizuotais ir tapusiais tradiciniais poveikio viešajai valdžiai būdais, kaip antai peticijų teisė, įstatymų leidybos iniciatyvos laisvė, teisė apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus²³, etc. Minėti aspektai lemia, kad lobizmo ir lobisto apibrėžimams turi būti skiriamas ypatingas dėmesys, eliminuojami visi neaiškumai. Tiek LVĮ, tiek LVĮPĮP gana aiškiai nustatyta, kas teisiškai traktuojama lobistine veikla, kas yra reglamentavimo subjektai, atskirame straipsnyje nurodyta, kas nėra laikoma lobistine veikla (LVĮ 2 str. 2, 3, 4 d., 7 str.; LVĮPĮP 2 str. 2, 3, 4 d., 7 str.). Šiuo aspektu LVĮPĮP atitinka Rekomendacijos ketvirtąją taisyklę, tačiau aiškus sąvokų apibrėžimas tėra viena iš efektyvaus lobizmo reglamentavimo prielaidų.

2. Atskleistina informacija

Antroji Rekomendacijos dalis skirta atskleistinos informacijos reikalavimams. Šioje dalyje įtvirtintos dvi taisyklės, kurios papildo viena kitą. Penktojoje taisyklėje nustatyta, kad turi būti užtikrintas atitinkamas skaidrumo laipsnis – viešosios valdžios atstovams, piliečiams ir verslui turi būti sudarytos sąlygos gauti pakankamą informaciją apie lobistinę veiklą, o šeštojoje – kad suinteresuotos šalys, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijas, verslą, žiniasklaidą ir plačiąją visuomenę, turi turėti galių atlikti kritišką lobistinės veiklos analizę. Pažymima, kad informacija turi būti ne tik pakankama, bet ir tinkama: atskleidžiant esminius lobistinio epizodo aspektus, įgalinanti visuomeninę lobizmo kontrolę ir suderinta su teisėtomis išimtimis. Taip pat nurodoma, kad informacija turi būti paskelbta viešai prieinamame registre, kuriame ji būtų laiku atnaujinama bei pasiekama visuomenei ekonomiškai efektyviu būdu, pasitelkus naujausias informacines ir komunikacines technologijas. Tad šiuo atveju yra aktualūs du lobizmo reglamentavimo aspektai: pirma, nuostatos, susijusios su atskleistinos informacijos turiniu, ir, antra, šios informacijos pateikimo ir publikavimo būdu.

²¹ JOOS, K. *Lobbying in the New Europe*. Weinheim: WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2011, p. 15.

²² JOOS, K. *Lobbying <...>*, p. 16–19; BERG, K. T. Finding Connections between Lobbying, Public Relations and Advocacy. *Public Relations Journal*, 2009, t. 3, nr. 3, p. 1.

²³ SHENDELEN, R. *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying in EU*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002, p. 205; SHENDELEN, R. Managing Government Relations in European Union. *IS The Handbook of Public Affairs*. London: Sage Publications Ltd., 2005, p. 201–202; AMBRASAITĖ, M. Naujoji <...>, p. 4.

Galiojantis reglamentavimas nustato, kad registruoti lobistai privalo VTEK reguliariai teikti šią informaciją: 1) lobistinės veiklos užsakovo identifikacinius duomenis, 2) teisės akto ar teisės akto projekto, dėl kurio jis veikia kaip lobistas, pavadinimą, 3) informaciją apie lobisto pajamas ir 4) išlaidas (LVĮ 11 str. 3 d.). Informacija apie lobistų pajamas ir išlaidas nėra prieinama viešai²⁴. LVĮPIP atskleistinos informacijos sąrašą sudaro: 1) lobistinės veiklos užsakovo identifikaciniai duomenys, 2) teisės akto ar teisės akto projekto, esančio lobistinės veiklos objektu, pavadinimas, 3) siekiamo teisėkūros pokyčio trumpas apibūdinimas, 4) institucijos ar įstaigos (jeigu yra, ir padalinio), kurioje eina pareigas asmuo, kuriam siekiama daryti lobistinę įtaką, pavadinimas, 5) viešosios valdžios atstovo, kuriam siekiama daryti lobistinę įtaką, identifikaciniai duomenys (LVĮPIP 12 str. 2 d.). Kokia dalis atskleistinos informacijos pagal LVĮPIP būtų prieinama viešai, priklausytų nuo LVĮPIP nuostatos, jog lobistinės veiklos deklaracijų duomenys skelbiami VTEK nustatyta tvarka (LVĮPIP 14 str.), interpretacijos ją įgyvendinant.

Kaip minėta, atskleistina informacija turi būti funkcionali. Šis funkcionalumas reiškia, kad jos adresatai turi turėti realią galimybę (nedėdami papildomų pastangų aiškinantis bei nesinaudodami papildomais informacijos šaltiniais) suvokti, kas, kieno naudai / užsakyму, koku tikslu ir kokiems viešosios valdžios sprendimams siekia / siekė daryti įtaką. Informacija, nurodanti lobistą, lobistinės veiklos užsakovą bei teisės aktą ar jo projektą, kurio turinį siekia keisti, yra „geriau negu nieko“, bet nurodytu požiūriu nėra funkcionali. Tai lemia keletas priežasčių. Pirma, viešaisiais sprendimais yra suinteresuota daug įvairaus dydžio siekiančių skirtingų tikslų bei disponuojančių skirtingais ištekliais interesų grupių, taip pat pavienių visuomenės narių. Antra, teisė, kuria įtvirtinami viešosios valdžios sprendimai, yra sudėtinga ir, plėtojantis visuomeniniams santykiams, turi tendenciją tik sudėtingėti. Vienas teisės aktas ar jo projektas gali apimti šimtus, o kartais net ir tūkstančius nuostatų. Tad vien iš lobisto ir lobistinės veiklos užsakovo identifikacinių duomenų bei teisės akto ar jo projekto pavadinimo nustatyti, kokioms konkrečioms nuostatomis ir ko siekiant buvo / yra vykdoma lobistinė veikla, t. y. kaip pasikeistų tikrovė, jei būtų pasiekti lobistinės veiklos užsakovo / naudos gavėjo tikslai, daugeliu atvejų nėra įmanoma. Tam reikia papildomos informacijos, o papildomai informacijai gauti paprastai reikia papildomų išteklių. Stiprioms interesų grupėms gauti papildomos informacijos apie lobistinę veiklą nėra problemiška, o silpnoms interesų grupėms ar paviniams visuomenės nariams tai gali būti labai sudėtinga ar beveik neįmanoma. Daliai suinteresuotų šalių negebant nustatyti potencialiai lobistinės įtakos sukeliama realybės pokyčio, yra apsunkinamas sprendimo dėl įsitraukimo priėmimas, nes nėra aišku, ar yra būtinybė dalyvauti procese. Tokia situacija riboja mažiau pajėgių interesų grupių ir dalies pavienių visuomenės narių galimybes dalyvauti plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką.

Priėmus LVĮPIP, lobistai turėtų atskleisti ir viešosios valdžios atstovo, kuriam siekiama daryti lobistinę įtaką, identifikacinius duomenis ir institucijos ar įstaigos (jeigu yra, ir padalinio), kurioje jie eina pareigas, pavadinimą (LVĮPIP 12 str. 2 d. 5, 6 p.). Jei būtų viešai atskleidžiami šie duomenys, viena vertus, tai prisidėtų prie atskleistinos informacijos viseto funkcionalumo, nes būtų aišku, su kuo tiesiogiai kontaktuoja ir ką siekia paveikti lobistai bei į ką konkrečiai galima kreiptis, siekiant surinkti trūkstamą informaciją apie lobistinius procesus. Kita vertus, didelė tikimybė, kad tai padarytų tiesioginę neigiamą įtaką viešosios valdžios ir interesų grupių pozityviajai sąveikai. Lietuvos partinė

²⁴ LVĮ nustatyta, kad informacija apie lobistinę veiklą yra vieša – VTEK negali riboti asmenų teisės gauti duomenis ir informacijos apie lobistinę veiklą (lobistus, teisės aktus ar jų projektus, dėl kurių buvo vykdoma lobistinė veikla) (LVĮ 14 str. 1 d.), t. y. VTEK yra įpareigota atskleisti tik lobisto identifikacinius duomenis bei teisės akto ar teisės akto projekto, kuris yra lobistinės įtakos objektas, pavadinimą, o lobistinės veiklos užsakovo identifikacinių duomenų bei lobisto pajamų ir išlaidų – ne. Naudodamasi šia diskrecija, VTEK viešina lobistinės veiklos užsakovų identifikacinius duomenis, o duomenų apie išlaidas, skiriamas lobistinei veiklai, ir pajamų, gaunamų šios veiklos pagrindu, VTEK neatskleidžia (Vyriausioji tarnybinės etikos komisija. *Lobistų deklaracijos* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.).

sistema rinkimų lygmeniu nestabili²⁵, dažnai politikų elgesį labiau lemia ne jų išpažįstama ideologija ir vertybinė orientacija, o pastangos įtikti rinkėjui, siekiant išlaikyti turimą poziciją. Kaip minėta, plačiosios visuomenės požiūris į lobizmą turi neigiamą krūvį. Šie ir kiti ekstrateisiniai veiksniai, tikėtina, nulemtų, kad nemažai viešosios valdžios atstovų, baimindamiesi neigiamos visuomenės reakcijos, siektų nebūti identifikuotais asmenimis, kuriems siekiama daryti / daroma lobistinė įtaka, bei pradėtų vengti kontaktų su registruotais lobistais. Tokia situacija nėra suderinama su siekiu užtikrinti viešojo ir partikuliaristinių interesų pusiausvyrą sprendimų priėmimo procesuose bei kitomis lobizmo reglamentavimo ir demokratinės visuomenės siekiamybėmis. Taip pat aktualu pažymėti, kad LVĮPIP rengimo darbo grupės posėdžių metu tokios grėsmės buvo identifikuotos pačių viešosios valdžios atstovų. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad dabar Lietuvai tinkamiausias variantas – apsiriboti nuostata, įpareigojančių lobistus atskleisti institucijos ar įstaigos (jeigu yra, ir padalinio), kurioje eina pareigas asmuo, kuriam siekiama daryti lobistinę įtaką, pavadinimą, atidedant reikalavimo atskleisti viešosios valdžios atstovų, esančių lobizmo taikiniams, identifikacinius duomenis įtvirtinimą, iki šalis taps labiau politiškai, pilietiškai ir kultūriškai subrendusi.

LVĮPIP nuostata, įpareigojanti lobistus pateikti siekiamo teisėkūros pokyčio trumpą apibūdinimą (LVĮPIP 12 str. 2 d. 4 p.), palengvintą orientaciją konkrečiau viešosios valdžios sprendimo, kuriam skirta lobistinė įtaka, priėmimo procese, tačiau, siekiant užtikrinti informacijos, būtinos sprendžiant dėl galimybės įsitraukti į politikos vystymo ir įgyvendinimo procesus, minimumą bei redukuoti su išteklių susijusį įsitraukimo barjerą, informacija apie lobizmo objektą turėtų būti išsamesnė. Yra pagrįsta nurodyti ne tik teisės akto ar jo projekto, kuriam siekiama daryti lobistinę įtaką, pavadinimą, bet ir konkrečias nuostatas, kurias siekiama modifikuoti, bei atskleisti lobistinės veiklos tikslą – lobistinį interesą. Tokie atskleistinos informacijos reikalavimai „nesikėsina“ į įstatymų garantuojamą konfidencialios informacijos apsaugą ir turi potencialą suvienodinti dalyvavimo plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką sąlygas visoms suinteresuotoms šalims, eliminuojant papildomos informacijos apie lobistinius procesus įgijimo būtinybę. Be to, racijos turi ir Lietuvos Respublikos Seimo narių Agnės Bilotaitės ir Arvydo Anušausko pasiūlymas, tais atvejais, kai lobistinė veikla vykdoma ne lobistinės veiklos užsakovo, o trečiosios šalies interesais, nustatyti pareigą nurodyti ir asmenį, kurio interesu siekiama daryti lobistinę įtaką, nes ne visais atvejais lobistinės veiklos užsakovas ir tikrasis naudos gavėjas yra tapatūs²⁶.

Svarbu yra ir tai, ar pagal turinį funkcionali informacija yra funkcionaliai viešinama: aiškiai apibrėžtos apimties, laiku, pasitelkus patogius naudoti ir ekonomiškai efektyvius atskleistinos informacijos pateikimo ir publikavimo būdus. LVĮ aiškiai apibrėžta, kokia atskleistinos informacijos dalis privalo būti viešinama (LVĮ 14 str. 1 d.), o LVĮPIP įtvirtinta, jog lobistinės veiklos deklaracijų duomenys skelbiami VTEK nustatyta tvarka (LVĮPIP 14 str.). Ši LVĮPIP nuostata, nesant kitų normų, nurodančių, kokios apimties turi būti viešinama atskleistina informacija, nėra aiški – VTEK palikta diskrecija nuostatą interpretuoti ir savo nuožiūra spręsti, ar VTEK privalo viešinti visą lobistinės veiklos deklaracijų turinį bei nustatyti tvarką, kuria vadovaujantis bus viešinamas toks turinys, ar VTEK turi diskreciją spręsti tiek dėl to, kokios apimties atskleistina informacija bus viešinama, tiek dėl jos viešinimo tvarkos. Akivaizdu, kad tokia situacija nėra suderinama su teisiniu apibrėžtumu ir aiškumo reikalavimais. Be to, šis klausimas yra pakankamos svarbos ir turėtų būti išspręstas įstatymų leidėjo, o

²⁵ JASTRAMSKIS, M. Partinių sistemų stabilumo samprata ir matavimas: Lietuvos situacija 1990–2010 metais. *Parlamento studijos*, 2010, nr. 9, p. 144.

²⁶ Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto nr. XIIP-2731(2) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/9c2dc830390311e6a222b0cd86c2adfc?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=3ff69b6ff-3318-485c-b3d1-486b8fb27a88>>.

ne paliekamas vykdomosios valdžios institucijos diskrecijai. Nurodytos aplinkybės lemia, kad LVĮPIP turėtų būti aiškiai apibrėžta atskleistinos informacijos viešinimo apimtis. Pageidautina, kad informacijos atskleidimo ir jos viešinimo apimtis sutaptų. Tada būtų išvengta atsisakymo viešinti dalį atskleistinos informacijos pagrįstumo galimo kvestionavimo, o jei vis dėlto būtų nuspręsta, kad dalis atskleistinos informacijos negali būti viešinama, turi būti paviešinti aiškūs ir svarūs tokio sprendimo motyvai.

Pagal galiojančią reglamentavimą atskleistiną informaciją registruoti lobistai privalo pateikti VTEK kartą per metus (LVĮ 11 str. 1 d.), atitinkamai kartą per metus nurodyta dalis informacijos viešinama VTEK tinklalapyje. LVĮPIP nustatyta, kad registruoti lobistai ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo lobistinės veiklos dėl konkretaus teisės akto ar jo projekto pradžios turi pateikti atskleistiną informaciją (LVĮPIP 12 str. 1 d.), kuri bus skelbiama VTEK nustatyta tvarka. Nei LVĮ, nei LVĮPIP neapima normų, kuriose būtų įtvirtinta, per kiek laiko minėta informacija turi būti paviešinama. Nagrinėjamu aspektu galiojantis lobizmo reglamentavimas yra iš esmės ydingas. Įpareigojus lobistus teikti informaciją tik kartą per metus, sukuriama tokia situacija, kai didelė dalis VTEK pasiekiančios informacijos sudaro informacija apie vykdytą, o ne vykdomą lobistinę veiklą. Kol ši informacija yra paviešinama, praeina dar daugiau laiko. Siekiant užtikrinti lygias galimybes visoms suinteresuotoms šalims dalyvauti plėtojant ir įgyvendinant viešąją politiką, suinteresuotos šalys turėtų turėti galimybę gauti informaciją apie *vykdomą* lobistinę veiklą. Tai sudarytų sąlygas pririnkus įsitraukti į procesą, o ne tik išanalizuoti duomenis apie vykdytą lobistinę veiklą ir / ar reaguoti į jos rezultatus. Žvelgiant iš šios perspektyvos, LVĮPIP yra tobulesnis, nes, įpareigojus lobistus teikti LVĮPIP informaciją per 7 darbo dienas nuo lobistinės veiklos dėl konkretaus teisės akto ar jo projekto pradžios, tikėtina, kad ši informacija taps prieinama greičiau.

Didesnio LVĮPIP ir Rekomendacijos antrosios dalies suderinamumo būtų galima pasiekti LVĮPIP įtvirtinus nuostatą, įpareigojančią VTEK viešinti jai lobistų pateikiamą informaciją laiku – jos gavimo momentu. Atsižvelgiant į esamą informacinių technologijų išsivystymą, tai yra įmanoma. Siekiant įgyvendinti šią nuostatą, turėtų būti sukurta ir įdiegta funkcionali, ekonomiškai efektyvi ir patogi naudoti atskleistinos informacijos pateikimo bei publikavimo elektroninė sistema. Šioje elektroninėje sistemoje kiekvienas registruotas lobistas turėtų turėti galimybę susikurti savo paskyrą, prie kurios galėtų prisijungti iš bet kurio geografinio taško bei deklaruoti reikalaujamą informaciją, kuri deklaravimo momentu būtų tiesiogiai publikuojama VTEK tinklalapyje. Tokios elektroninės sistemos įdiegimas ne tik paspartintų atskleistinos informacijos publikavimą, bet ir sumažintų administracinę našą registruotiems lobistams²⁷.

3. Reglamentavimo diversifikacija

Trečioji Rekomendacijos dalis skirta lobizmo reglamentavimo diversifikacijai. Nors iš Rekomendacijos visumos matyti, kad tiesioginiam lobizmo reglamentavimui skiriama daugiausiai dėmesio ir jis traktuojamas kaip prioritetinis reguliuojant viešosios valdžios ir lobistų santykius, tačiau EBPO siūlo neapsiriboti šio lobizmo reglamentavimo modelio įtvirtinimu. Siekiant užtikrinti lobistinių procesų skaidrumą, lobizmo reglamentavimas turėtų būti kompleksinis: apimti tiek tiesioginį lobizmo reglamentavimą, tiek netiesioginį lobizmo reglamentavimą, tiek savireguliacinius mechanizmus²⁸.

²⁷ AMBRASAITĖ, M. Правовое регулирования лоббирования в условиях информационного общества. И Проблемы правотворческой и правоприменительной практики в условиях развития информационного общества: Сборник научных статей: в 2-ух частях: Часть 1. Гродно: ГрГМУ, 2015, p. 190.

²⁸ Apibendrinus lobizmo reglamentavimo teoriją lobizmo reglamentavimo modelių klausimu (žr.: LUKOŠAITIS, A. Lobizmas <...>, p. 10–12; KALNIŅŠ, V. *Parliamentary Lobbying between Civil Rights and Corruption. An insight into lobbying practice in Latvia and recommendations for Saeima*. Riga: Centre for Public Policy PROVIDUS, 2005, p. 74–76; CHARI, R.; HOGAN, J.; MURPHY, G. *Report on The Legal Framework for the Regulation of Lobbying in the Coun-*

Remiantis septintąja Rekomendacijos taisykle, turi būti nustatyti principai, taisyklės, standartai ir procedūros, kurios suteiktų viešosios valdžios atstovams aiškias gaires, kaip jiems leidžiama bendrauti su lobistais. Pažymima, kad viešosios valdžios atstovai turėtų komunikuoti su lobistais, vadovaudamiesi relevantiškais taisyklėmis, taip, kad būtų užtikrinama didžiausia visuomeninė kontrolė, t. y. viešosios valdžios atstovai turėtų nesukelti abejonės dėl jų nešališkumo, veikiant viešojo intereso vardan, dalytis tik ta informacija, kuria leidžiama, ir nepiktinaudžiauti konfidencialia informacija, atskleisti relevantiškus privačius interesus ir vengti interesų konflikto, rodyti pavyzdį savo asmeniniu elgesiu jų santykiuose su lobistais.

LVĮ ir LVĮPĮP apima keletą panašių taisyklių, skirtų užtikrinti, kad viešosios valdžios atstovai nesudarytų kliūčių registruotiems lobistams vykdyti veiklą (LVĮ 5 str.; LVĮPĮP 5 str. 1 d.). LVĮPĮP viešosios valdžios atstovai papildomai įpareigoti įsitikinti, kad lobistinę veiklą vykdančiam asmuo yra įrašytas į lobistų sąrašą bei, paaiškėjus, kad nėra – per 5 darbo dienas informuoti apie tai VTEK (LVĮPĮP 5 str. 2 d.). Taip pat viešosios valdžios atstovams uždrausta priimti iš lobistų dovanas (LVĮPĮP 5 str. 4 d.). Nors LVĮPĮP nagrinėjamu aspektu yra šiek tiek išsamesnis nei LVĮ, tačiau galima konstatuoti, kad šie teisės aktai neapima pakankamos septintosios taisyklės identifikuotos nuostatų, nurodančių, kaip viešosios valdžios atstovams leidžiama bendrauti su lobistais, aibės.

Šiuo metu galioja ne vienas teisės aktas, kurio tikslas bendruoju požiūriu – viešosios valdžios atstovų elgesio etika. Lietuvos Respublikos politikų elgesio kodeksas²⁹ nustato pagrindinius valstybės politikų elgesio principus įgyvendinant savo funkcijas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų etikos taisyklės³⁰ įtvirtina valstybės tarnautojų veiklos etikos principus, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas³¹ nustato taisykles, skirtas suderinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius ir visuomenės viešuosius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią rasti ir plisti korupcijai valstybinėje tarnyboje, etc., tačiau visi šie teisės aktai reguliuoja viešosios valdžios atstovų elgesį visuomenės *per se*, t. y. tiek visuomenės kaip vienio, tiek atskirų visuomenės narių, tiek interesų grupių, o ne kokios nors konkrečios subjektų grupės, pavyzdžiui, lobistų.

Viešosios valdžios atstovų ir lobistų, kaip ir kiekvienos tam tikro požymio / požymių pagrindu išskiriamos subjektų grupės, santykiai pasižymi tam tikra specifika. Nuo šios specifikos reikšmingumo pripažinimo priklauso, ar konkrečioms visuomeniniams santykiams nustatomas atskiras teisinis regu-

cil of Europe Member States [interaktyvus. Žiūrėta 2012-12-18], p. 23–29. Prieiga per internetą: <[http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-DEM\(2011\)002-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-DEM(2011)002-e.pdf)>.), konstatuotina, kad yra pagrindas skirti tris pagrindinius lobizmo reglamentavimo modelius: 1) tiesioginis lobizmo reglamentavimas – lobizmas reguliuojamas, nustatant lobistų elgesio taisykles, kuriomis šie privalo arba gali vadovautis vykdydami lobistinę veiklą; 2) netiesioginis lobizmo reglamentavimas – lobizmas reguliuojamas, nustatant viešosios valdžios atstovų elgesio taisykles, kuriomis jie privalo vadovautis jų kontakto su lobistais, vykdančiais lobistinę veiklą, metu; 3) savireguliaciniai mechanizmai – lobizmas reguliuojamas lobistų profesinės etikos standartų, kuriuos savo nariams nustato lobistų bendruomenė, pagrindu, vadovavimasis šiais standartais gali būti privalomas arba savanoriškas. Pagal (ne)privalomumo įgyvendinti reglamentavimą kriterijų teoriškai gali būti skiriama po du kiekvieno iš išskirtų modelių submodelius: privalomojo įgyvendinimo ir savanoriško įgyvendinimo. Šiuo atveju pažymėtina keletas aspektų. Pirmas, submodelių išskyrimas yra aktualesnis pirmajam ir trečiajam reglamentavimo modeliams, nes netiesioginio lobizmo reglamentavimo savanoriškojo įgyvendinimo submodelio neaptinkama praktikoje. Antra, kadangi tiesioginio lobizmo reglamentavimo atveju jo įgyvendinimo (ne)privalomumas pasireiškia per lobistų registracijos (ne)privalomumą, pirmojo reglamentavimo modelio submodeliams pagrįstai priskirtina savita terminija – tiesioginio lobizmo reglamentavimo privalomosios arba savanoriškosios registracijos submodeliai.

²⁹ Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2006, nr. 102-3938.

³⁰ Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklės, patvirtintos 2002 m. birželio 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu nr. 968. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 65-2656.

³¹ Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 1997, nr. 67-1659.

liavimas. Nagrinėjama Rekomendacijos nuostata implikuoja, kad EBPO pripažįsta pakankamą viešosios valdžios atstovų ir lobistų santykių specifikos reikšmę. Lietuvoje nesant įtvirtinto netiesioginio lobizmo reglamentavimo, siekiant suderinti LVĮPIP ir Rekomendaciją, galimi keletas variantų: pirma, papildyti LVĮPIP atitinkamomis nuostatomis, antra, papildyti šiomis nuostatomis pirmiau nurodytus ir kitus teisės aktus, skirtus viešosios valdžios atstovų elgesio etikai užtikrinti, trečia, tai reglamentuoti atskiru teisės aktu, ketvirta, pripažinti esamą bendrąjį viešosios valdžios atstovų elgesio etikos teisinį reguliavimą pakankamu bei atsisakyti netiesioginio lobizmo reglamentavimo idėjos. Pirmosios trys alternatyvos bent teoriškai užtikrintų septintosios taisyklės įgyvendinimą nagrinėjamu aspektu.

Siejant su septintąja taisykle, taip pat rekomenduojama įtvirtinti besisukančių durų principą (angl. *revolving door*) – draudimą buvusiems viešosios valdžios atstovams tam tikrą laiką palikus viešosios valdžios sektorių užsiimti lobistine veikla, ir, atvirkščiai, – nustatyti laikinus apribojimus ekslobistų atžvilgiu, juos skiriant ar samdant į reguliacines ar patariamąsias pareigas viešosios valdžios institucijose. LVĮ yra įtvirtintas besisukančių durų principas – lobistu neturi teisės būti buvęs viešosios valdžios atstovas vienerius metus po to, kai baigėsi jo kadencija ar įgaliojimai arba jis buvo atleistas iš pareigų (LVĮ 3 str. 1 d. 3 p.). LVĮPIP tokios nuostatos nenumatyta. Nei LVĮ, nei LVĮPIP apribojimais ekslobistams nustatyta laiką turėti ir eiti pareigas viešosios valdžios institucijose nėra įtvirtinti.

Tai, kas išdėstyta, visų pirma implikuoja klausimą, kas „baisiau“: viešosios valdžios atstovas – ekslobistas ar lobistas – buvęs viešosios valdžios atstovas, ar abu vienodai „baisūs“, ar nėra pagrindo bijoti nė vieno iš jų? Paprastai tinkamai viešojo ir partikuliaristinių interesų pusiausvyrai pavojingesnis yra laikomas lobistas – buvęs viešosios valdžios atstovas, o siekiant sumažinti iš to kylančias grėsmes yra įtvirtinamas besisukančių durų principas su įvairiais „atvėsimo“ (angl. *cooling-off period*) laikotarpiais. Manytina, kad LVĮPIP priėmimo atveju šis draudimas nebūtų itin prasmingas, nes didelė tikimybė, jog Lietuvoje susiklostęs politinis, socialinis ir kultūrinis klimatas³² lemtų, kad besisukančių durų principo įtvirtinimas ne „atvėsintų“ buvusius viešosios valdžios atstovus, siekiančius tapti lobistais, o tik nustumtų dalį realiai vykdomos lobistinės veiklos į šešėlį, o tai deformuotų, o ne pakreiptų reguliuojamus visuomeninius santykius pageidaujama linkme³³. Atsižvelgiant į tai, reguliuojant lobistinius procesus nagrinėjamų apribojimų atsisakymas derėtų su antrąja Rekomendacijos taisykle, todėl neprasilenktų ir su septintąja.

Remiantis aštuntąja taisykle, lobistai turi laikytis profesionalumo ir skaidrumo standartų, pažymima, kad vyriausybės ir įstatymų leidėjai turi pirminę atsakomybę už aiškių viešosios valdžios atstovų, kuriems daroma lobistinė įtaka, elgesio standartų nustatymą, tačiau lobistai ir jų klientai taip pat turi pareigą užtikrinti, kad jie vengs vykdyti neteisėtą įtaką ir laikysis profesionalumo standartų santykiuose su viešosios valdžios atstovais, kitais lobistais, jų klientais ir visuomene. Siekiant išlaikyti pasitikėjimą priimtais viešaisiais sprendimais, institucionalizuotų interesų grupių lobistai bei lobistai konsultantai taip pat turėtų skatinti gero valdymo principus.

Kitai variant, lobizmo teisinis reguliavimas turi apimti ir lobistų profesinės etikos standartus, kurie paprastai įtvirtinami lobistų elgesio kodeksuose. Lobistų elgesio kodeksai gali būti aptinkami kaip

³² Žr.: LUKOŠAITIS, A. Lobizmas <...>, p. 34–36.

³³ Remiantis galiojančiu lobizmo teisiniu reguliavimu, nors besisukančių durų principas *de facto* yra įtvirtintas, analizuoti jo poveikį lobistiniams procesams yra sunkiai įgyvendinamas uždavinys, nes LVĮ, reguliuojant tik vienos lobistų kategorijos atliekamą lobistinę veiklą, yra taikomas labai nedidelei realiai veikiančių lobistų daliai (šiuo metu į lobistų sąrašą įrašyti 36 lobistai, 2015 m. duomenimis, iš 35 lobistų lobistinę veiklą vykdė tik 9 lobistai (Vyriausioji tarnybinės etikos komisija. *Lobistams* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.). Atsižvelgiant į tai, belieka hipotetiškai vertinti potencialų minėto principo įtvirtinimo poveikį lobistinių procesų tikrovei lobizmo reglamentavimo subjekto rato išplėtimo atveju.

tiesioginio lobizmo reglamentavimo dalis, kai teisės aktas, reglamentuojantis lobistinę veiklą, įpareigoja laikytis ir lobistų elgesio kodekso nuostatų³⁴. Lobistų elgesio kodeksų priėmimą gali inicijuoti ir lobistų bendruomenė. Tokiu atveju šiai bendruomenei priklausantys lobistai įsipareigoja privalomai / savanoriškumo pagrindais tokio kodekso laikytis³⁵. Kaip minėta, elgesio standartai, įtvirtinti lobistų elgesio kodeksuose, priimtuose lobistų bendruomenių, identifikuojami esant atskiru lobizmo reglamentavimo modeliu – savireguliaciniais mechanizmais. Savireguliacinių mechanizmų egzistavimas ar koegzistavimas šalia kitų lobizmo reglamentavimo modelių atskleidžia esant besiplėtojančią ar išplėtotą lobizmo industriją, kurioje veikia reikšmingas skaičius profesionalių lobistų, siekiančių plėtoti esamas ir / ar kurti naujas gerąsias lobistinės veiklos praktikas bei didinti lobisto profesijos prestižą. Tai yra vienas iš indikatorių, remiantis kuriuo galima teigti, kad jurisdikcijoje yra susiformavusi / formuojasi lobizmo tradicija.

LVĮ ir LVĮPIP nustatyta, kad lobistai privalo laikytis Lobistų etikos kodekso (LVĮ 4 str. 2 d. 2 p.; LVĮPIP 4 str. 2 d. 4 p.). 2005 m. sprendimu Lobistų etikos kodeksą yra patvirtinusi VTEK³⁶. Atsižvelgiant į tai, kad kartu su LVĮPIP nėra parengta nauja Lobistų etikos kodekso redakcija ar jo pataisos, tikėtina, jei būtų priimtas LVĮPIP, Lobistų etikos kodeksas nesikeistų. O nevalstybinis lobizmo reglamentavimas Lietuvoje nėra susiklostęs. Nors įsteigta Nacionalinė lobistų asociacija, duomenų, kad ji veiktų ir atstovautų Lietuvos lobistų bendruomenės interesams, nėra. Teigiama, kad Lietuvoje apskritai nėra jokios efektyviai veikiančios lobistų bendruomenės³⁷.

Kadangi LVĮPIP apima nuorodą į Lobistų etikos kodeksą, žvelgiant iš formaliosios perspektyvos, galima teigti, kad projektas dera su aštuntąja taisykle, tačiau atsižvelgiant į šios taisyklės formuluotę, manytina, jog labiausiai rekomenduojamas lobistų profesinės etikos standartų „formatas“ yra savireguliaciniai mechanizmai. Viešojo valdžia galėtų įstatymu įpareigoti lobistus burtis į profesinės savivaldos organizaciją, narystė kurioje būtų privaloma visiems praktikuojantiems lobistams ir kuri turėtų atlikti įstatymu nustatytas funkcijas (tarp jų ir priimti lobistų elgesio kodeksą), panašiai kaip Lietuvos advokatūra³⁸ ar Lietuvos architektų rūmai³⁹, tačiau, atsižvelgiant į lobizmo specifiką bei lobistinių procesų realijas Lietuvoje, tai veikiausiai būtų neefektyvu. Šis teiginys anaipol nereiškia, kad neturi būti svarstoma galimybė skatinti lobistų būrimąsi į bendruomenę, atvirkščiai, – tokia bendruomenė Lietuvai yra reikalinga, nes būtent joje turi potencialą išaugti lobizmo tradicija, kuri yra klestinčio teisėto ir skaidraus lobizmo instituto pagrindas. Todėl viešojo valdžia turėtų ieškoti ir rasti būdų, kaip turimais ištekliais ir priemonėmis, įskaitant ir teisines priemones, padėti pamatus skaidraus ir atsakingo lobizmo tradicijos genezei ir vystymuisi, o tai atitiktų ne tik Rekomendacijos raidę, bet ir dvasią.

³⁴ Žr.: Joint Transparency Register Secretariat. *Code of Conduct* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?reference=CODE_OF_CONDUCT&locale=en#en>.

³⁵ OECD. *Lobbyists, Governments and Public Trust, Volume 2: Promoting Integrity through Self-regulation*. Paris: OECD Publishing, 2012, p. 51–57.

³⁶ Vyriausioji tarnybinės etikos komisija. *Lobistų etikos kodeksas, patvirtintas 2005 m. kovo 31 d. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimu nr. KS – 10 (L)* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.

³⁷ MRAZAUSKAITĖ, R.; MURAVJOVAS, S. *Politikos <...>*, p. 15–16.

³⁸ Lietuvos advokatūra. *Misija* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.advokatura.lt/apie-advokatura/misija.html>>.

³⁹ Lietuvos architektų rūmai. *Apie mus* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.architekturamai.lt/pages/lt/apie-mus.php>>.

4. Reglamentavimo įgyvendinimas, laikymasis ir peržiūra

Ketvirtoji Rekomendacijos dalis yra orientuota į lobizmo reglamentavimo efektyvaus įgyvendinimo, laikymosi⁴⁰ ir peržiūros mechanizmų kūrimą ir diegimą, pažymint, kad yra būtina nustatyti aiškias ir įgyvendinamas taisykles bei gaires, tačiau vien tai neužtikrina sėkmės. Taigi tikimybė, kad reglamentavimo bus laikomasi, didėja, jei jis bus efektyviai įgyvendinamas, bus įtvirtintos nuostatos, skatinančios reglamentavimo laikymąsi, reglamentavimas ir jo įgyvendinimo, laikymosi ir taikymo praktika bus periodiškai peržiūrima bei, atsižvelgiant į šios peržiūros rezultatus, reglamentavimas bus tobulinamas, t. y. įtvirtintas kompleksiško reikalavimas sprendžiant lobizmo reglamentavimo laikymosi užtikrinimo iššūkį.

Ilgą laiką galiojant ydingam lobizmo teisiniam reguliavimui, pradėjus kurti naująją LVĮ redakciją buvo pradėta ne nuo naujos reglamentavimo koncepcijos kūrimo, bet griebtasi spręsti labiausiai VTEK akcentuojamas galiojančio reglamentavimo problemas ant LVĮ „griaučių“, peržiūrint taisyklę po taisyklės – didinamas lobizmo reglamentavimo subjektų ratas, atskleistinos informacijos pateikimo dažnis, koreguojamas atskleistinos informacijos turinys, etc.⁴¹ Remiantis tuo, reikia konstatuoti, kad kompleksiško reikalavimas, svarstant ir sprendžiant lobizmo reglamentavimo laikymosi užtikrinimo klausimą, liko neįgyvendintas, todėl galima teigti, kad nagrinėjamu atveju prasilenka su kertine Rekomendacijos ketvirtosios dalies idėja.

Devintoji taisyklė nustato, kad valstybės turėtų įtraukti pagrindines suinteresuotąsias šalis į rišlaus strategijų ir praktikų, skirtų pasiekti laikymąsi, spektro įgyvendinimą. Aiškinant šios taisyklės turinį nurodoma, kad visos pagrindinės suinteresuotosios šalys – viešosios valdžios atstovai, lobizmo industrijos atstovai, pilietinė visuomenė ir „sarginiai šunys“ (angl. *watchdogs*)⁴² – turi būti įtrauktos tiek į taisyklių kūrimą, tiek į šių taisyklių įgyvendinimą, tai padėtų sukurti bendrą standartų, kurių tikimasi, kad bus laikomasi, suvokimą. Pažymėtina, kad buvo dedama pastangų, siekiant į LVĮPIP rengimą įtraukti kuo daugiau suinteresuotųjų šalių, atstovaujančių tiek viešajam, tiek privačiam sektoriui, plačiai varijuojančias interesų grupes. Projekto rengimo darbo grupė buvo sudaryta iš Lietuvos Respublikos Seimo narių, vykdomosios valdžios institucijų atstovų, mokslininkų, nevyriausybinų organizacijų atstovų⁴³. Šios aplinkybės atskleidžia, kad, rengiant LVĮPIP, laikytasi pagrindinių suinteresuotųjų šalių įtraukimo į taisyklių kūrimą reikalavimo, o apie jų įtraukimo į šių taisyklių įgyvendinimą galimybes vargu ar galima daryti panašias išvadas.

⁴⁰ Šioje straipsnio dalyje, nenukrypstant nuo Rekomendacijoje vartojamų terminų prasmės, reglamentavimo laikymasis yra suprantamas ne kaip teisės įgyvendinimo forma, bet kaip toks elgesys, kuris atitinka lobizmo reglamentavimu nustatytus standartus (angl. *compliance*).

⁴¹ Lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga internetu: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005597>.

⁴² „Sarginis šuo“ yra apibrėžiamas kaip asmuo ar asmenų grupė, kurie veikia, siekdami užkirsti kelią neefektyvumui, nelegalioms praktikoms, etc. (Collins. *Definition of watchdog* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-12-07]. Prieiga per internetą: <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/watchdog>>.). Paprastai „sarginiais šunimis“ yra laikoma žiniasklaida (RAMEY, C. R. *Mass Media Unleashed: How Washington Policymakers Shortchanged the American Public*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2007, p. 110–111), nevyriausybinių organizacijų (ALDASHEV, G.; LIMARDIZ, M.; VERDIER, T. *Watchdogs of the Invisible Hand: NGO Monitoring, Corporate Social Responsibility and Industry Equilibrium* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-12-08]. 2014, p. 2–4. Prieiga per internetą: <<https://www.unamur.be/eco/economie/recherche/wpseries/wp/1404.pdf>>.).

⁴³ 2013 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimas „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ Nr. SV-S-295. *TAR*, 2014, nr. 7442; 2013 m. lapkričio 8 d. Lietuvos Respublikos seimo valdybos sprendimas „Dėl Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-295 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ pakeitimo“ Nr. SV-S-424. *TAR*, 2014, nr. 7438.

Reguliuojant lobistinius procesus, pagrindinių suinteresuotųjų šalių į(si)traukimo į reglamentavimo įgyvendinimą gali būti siekiama keliais būdais: pirma, nustatant pakankamą išviešinamos informacijos apie lobistinę veiklą apimtį bei pareigą sukurti ir įdiegti funkcionalų, ekonomiškai efektyvų ir patogų naudoti atskleistinos informacijos pateikimo ir publikavimo mechanizmą (įsitraukimo prielaidų įtvirtinimas); antra, įtvirtinant taisykles, nustatančias, jog sprendžiant prioritetinius LVĮPIP įgyvendinimo klausimus apie šių klausimų sprendimą turi būti informuojami ir kviečiami dalyvauti viešosios valdžios, lobistų ir pilietinės visuomenės atstovai (įsitraukimo stimuliavimas); trečia, įtvirtinant taisykles, nustatančias šių asmenų įtraukimo į reglamentavimo įgyvendinimo mechanizmą (tiesioginis įtraukimas).

Lyginant LVĮ ir LVĮPIP matyti, kad, vystant pirmą pagrindinių suinteresuotųjų šalių į(si)traukimo į reglamentavimo įgyvendinimą užtikrinimo / skatinimo būdą, LVĮPIP yra pasistūmėta į priekį – projektui įsigaliojus, būtų publikuojamas platesnis spektras informacijos apie lobistinę veiklą, padėti pamatai sukurti ir įdiegti tinkamą minėtos informacijos pateikimo ir publikavimo mechanizmą, o tai išplėstų visuomeninės kontrolės vykdymo galimybes ir tikėtina, kad paskatintų didesni suinteresuotųjų šalių, ypač pilietinės visuomenės atstovų, įsitraukimą. Nurodytos novelos yra reikšmingas pokytis, tačiau tiek galiojantis reglamentavimas, tiek naujoji redakcija nenumato galimybės užtikrinti / skatinti pagrindinių suinteresuotųjų šalių į(si)traukimą antru ar trečiu būdais. Svarstant dėl šių būdų bei atsižvelgiant į Lietuvoje susiklosčiusią politinę, socialinę ir kultūrinę terpę, yra pagrindas manyti, jog trečias būdas būtų sunkiai įgyvendinamas, o jei tai pavyktų, – veikiausiai pernelyg drąsus / agresyvus šiandienei Lietuvai. Visai kas kita pasakytina apie antrąjį, kuris būtų optimalus variantas, tikėtina, kad prisidedantis prie geresnės reglamentavimo įgyvendinimo kokybės, galintis tapti vienu iš katalizatorių, skatinančių lobistų būrimąsi į bendruomenę, didinantis konstruktyvių diskusijų lobizmo reglamentavimo ir lobizmo *per se* klausimais dažnį, etc.

Dėl devintosios taisyklės taip pat pažymima, jog tam, kad būtų sukurta laikymosi kultūra, išsamios įgyvendinimo strategijos ir mechanizmai turėtų atidžiai subalansuoti rizikas ir paskatas tiek viešosios valdžios atstovų, tiek lobistų atžvilgiu. Taigi taisyklių turi būti patogų laikytis; pageidautina, kad jų laikytis būtų naudinga (būtų įtvirtintos paskatos laikytis); viena iš pažeidimų užkardymo priemonių turėtų būti protingų ir proporcingų sankcijų sistema. Lobistinės veiklos deklaracijų teikimas elektroninėmis priemonėmis šiandien yra būtinybė. Kaip minėta, LVĮPIP tam yra padėti pamatai (LVĮPIP 12 str. 1 d.). Tad jei būtų sukurta ir įdiegta funkcionali, ekonomiškai efektyvi bei patogi naudoti atskleistinos informacijos pateikimo ir publikavimo elektroninė sistema, LVĮPIP nuostatų būtų išties patogų laikytis, o tai kardinaliai skirtųsi nuo galiojančio reglamentavimo nustatytos ataskaitų teikimo popieriniu formatu tvarkos.

Dėl reglamentavimo laikymosi paskatų pažymėtina, kad LVĮPIP, palyginti su LVĮ, viena iš lobistams suteiktų teisių – gauti iš valstybių ir savivaldybių institucijų leidimus patekti į patalpas (LVĮPIP 4 str. 1 d. 5 p.), tai, jei LVĮPIP būtų priimtas ir įsigaliojęs, būtų vienintelė apčiuopiama pozityvioji paskata laikytis lobizmo reglamentavimo. Nors ši pozityvioji paskata yra siejama su lobizmo reglamentavimu, pagrįstu savanoriškuoju įgyvendinimu⁴⁴, tačiau, įvertinus tai, kad Lietuvoje susiklostęs socialinis, politinis ir kultūrinis klimatas yra nepalankus teisėto lobizmo institucionalizacijai, tiesioginio lobizmo reglamentavimo privalomosios registracijos submodelis pagrįstai papildytas nurodytu elementu.

LVĮPIP nenumatyta jokių pokyčių, susijusių su sankcijų už reglamentavimo pažeidimus sistema. Lygiai taip pat, kaip ir iki šiol, lobistui, pažeidusiam reglamentavimą, priklausomai nuo pažeidimo sunkumo galėtų būti taikomos sankcijos, susijusios su lobisto statusu, – lobistinės veiklos sustabdymas

⁴⁴ Žr.: KALNINŠ, V. *Parliamentary Lobbying between Civil Rights and Corruption. An insight into lobbying practice in Latvia and recommendations for Saeima*. Riga: Centre for Public Policy PROVIDUS, 2005, p. 22–23.

ar nutraukimas (LVĮ 10 str. 1 d. 2, 3 p., 3 d. 2–5 p.; LVĮPIP 11 str. 1 d. 2, 3 p., 3 d. 2–5 p.), administracinė sankcija – bauda (Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 172²⁵ str.)⁴⁵, baudžiamosios sankcijos – viešieji darbai, bauda, laisvės apribojimas arba laisvės atėmimas iki dvejų metų (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 202 str.)⁴⁶. Nurodyta sankcijų sistema iš esmės suteikia pakankamai plačių galimybių pagal pažeidimo sunkumą parinkti tinkamą sankciją, tačiau atsižvelgiant į lobizmo specifiką⁴⁷, manytina, jog už lobizmo teisinio reguliavimo pažeidimus nustatytos baudos, skiriamos administracine tvarka, maksimalus dydis yra aiškiai neproporcingas (pažeidus reglamentavimą pirmą kartą gali būti skiriama bauda iki 289 eurų, o padarius pažeidimą pakartotinai – iki 579 eurų) bei turėtų būti didinamas.

Dešimtojoje taisyklėje įtvirtintas reikalavimas periodiškai peržiūrėti galiojančią lobizmo reglamentavimą bei remiantis sukaupta patirtimi atlikti būtinas pataisas. Rekomenduojama, kad reglamentavimo įgyvendinimas ir poveikis reguliuojamiems visuomeniniams santykiams būtų peržiūrimas dalyvaujant lobistų ir pilietinės visuomenės atstovams, kad būtų geriau suvokti veiksniai, darantys įtaką laikymuisi. Taisyklių tobulinimas turėtų būti papildytas įgyvendinimo strategijų ir mechanizmų atnaujinimu. Teigiama, kad šių procesų integravimas padės patenkinti besivystančius visuomenės lobistinių procesų skaidrumo ir sąžiningumo lūkesčius.

Pagal galiojančią reglamentavimą įtvirtinta VTEK pareiga analizuoti ir apibendrinti LVĮ taikymo praktiką ir kasmet iki gegužės 15 dienos pateikti Lietuvos Respublikos Seimui lobistinės veiklos kontrolės metinę ataskaitą (LVĮ 13 str. 2 d. 1 p., 4 d.), t. y. nuo LVĮ įsigaliojimo jo taikymo praktika yra periodiškai peržiūrima lobistinės veiklos kontrolę atliekančios institucijos ir šios peržiūros rezultatai pristatomi įstatymų leidėjui⁴⁸. Nepaisant to, būtinos reglamentavimo pataisos iki šiol atliktos nėra. LVĮPIP išliko VTEK pareiga analizuoti ir apibendrinti įstatymo taikymo praktiką (LVĮPIP 13 str. 2 d. 1 p.), o nuostatos dėl ataskaitos teikimo Lietuvos Respublikos Seimui atsisakyta. Siekiant susidoroti su reglamentavimo laikymosi iššūkiu, toks pokytis vertintinas turinčiu neigiamą krūvį. Nuostatos, susijusios su reglamentavimo peržiūra, turėtų būti ne redukuojamos, o, atvirkščiai, – detalizuojamos, judant link periodiškos reglamentavimo peržiūros, į kurią būtų skatinami įsitraukti lobistų ir pilietinės visuomenės atstovai bei kurios rezultatai būtų pristatomi įstatymų leidėjui, mechanizmo įtvirtinimo.

Išvados

1. Atliktas tyrimas atskleidžia, kad hipotezė pasitvirtino – LVĮPIP neatitinka Rekomendacijos reikšminga apimtimi: įtvirtinant pirmines efektyvaus lobizmo reglamentavimo prielaidas, nustatant pakankamus atskleistinos informacijos reikalavimus bei tinkamą informacijos atskleidimo ir viešiniavimo tvarką, diversifikuojant reglamentavimą ir sprendžiant reglamentavimo laikymosi užtikrinimo klausimą. Nors ši neatitiktis neužkerta kelio Lietuvos narystei EBPO, tačiau ji vaizdžiai iliustruoja lobizmo reglamentavimo atotrūkį nuo EBPO keliamų standartų.
2. Siekiant užtikrinti didesnę Rekomendacijos ir lobizmo reglamentavimo reformos atitiktį, turi būti atsižvelgta į toliau pateiktas reglamentavimo tobulinimo gaires, atsižvelgiant į kiekvienos Rekomendacijos funkcinės dalies kontekstą:
 - 2.1. a) atleidimą nuo valstybės rinkliavos už įrašymą į lobistų sąrašą sieti ne su priklausymu vienai iš lobistų (sub)kategorijų, o – su subjekto finansiniu pajėgumu; b) parengti Lietuvos lo-

⁴⁵ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). *Vyriausybės žinios*, 1985, nr. 1-1.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 89-2741.

⁴⁷ Žr.: KALNIŅŠ, V. *Transparency in Lobbying: Comparative Review of Existing and Emerging Regulatory Regimes*. Riga: Providus, 2011, p. 26.

⁴⁸ Vyriausioji tarnybinė etikos komisija. *Ataskaitos* [interaktyvus]. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/index.php/apie-vtek/ataskaitos>>.

bizmo teisinio reguliavimo reformos paketą, apimančią LVIPIP, susijusių teisės aktų pakeitimo projektus ir kitas lobistinės veiklos skaidrumo skatinimo bei užtikrinimo priemones.

- 2.2. a) atidėti reikalavimo atskleisti viešosios valdžios atstovų, esančių lobizmo taikiniams, identifikacinius duomenis įtvirtinimą; b) įpareigoti lobistus atskleisti: asmens, kurio interesu siekiama daryti lobistinę įtaką, identifikacinius duomenis (kai lobistinės veiklos užsakovas ir tikrasis naudos gavėjas nesutampa), konkrečias teisės akto ar jo projekto nuostatas, kurias siekiama modifikuoti, lobistinį interesą; c) apibrėžti atskleistinos informacijos viešinimo apimtį; d) įpareigoti VTEK viešinti atskleistą informaciją jos gavimo momentu.
- 2.3. a) papildyti reglamentavimą netiesioginio lobizmo reglamentavimo nuostatomis; b) įtvirtinti nuostatas, skaitnančias savireguliacinių mechanizmų kūrimąsi.
- 2.4. a) skatinti visas pagrindines suinteresuotąsias šalis dalyvauti įgyvendinant reglamentavimą bei atliekant periodinę jo peržiūrą; b) padidinti administracine tvarka skiriamos baudos maksimalių dydį.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Nacionaliniai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). *Vyriausybės žinios*, 1985, nr. 1-1.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 89-2741.
3. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 56-1644.
4. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo 14 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 132-6659.
5. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo 8 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 43-1488.
6. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 35-1461.
7. Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 2006, nr. 102-3938.
8. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (su papildymais ir pakeitimais). *Valstybės žinios*, 1997, nr. 67-1659.
9. 2013 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimas „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ Nr. SV-S-295. *TAR*, 2014, nr. 7442.
10. 2013 m. lapkričio 8 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimas „Dėl Seimo valdybos 2013 m. birželio 26 d. sprendimo Nr. SV-S-295 „Dėl darbo grupės Lietuvos Respublikos lobizmo įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti sudarymo“ pakeitimo“ Nr. SV-S-424. *TAR*, 2014, nr. 7438.
11. Lietuvos Respublikos valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklės, patvirtintos 2002 m. birželio 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu nr. 968. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 65-2656.
12. *Lobistų etikos kodeksas, patvirtintas 2005 m. kovo 31 d. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sprendimu nr. KS – 10 (L)* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.

Europos Sąjungos ir tarptautinių organizacijų teisės aktai

13. *European Parliament decision of 11 May 2011 on conclusion of an interinstitutional agreement between the European Parliament and the Commission on a common Transparency Register (2010/2291(ACI))* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0222+0+DOC+XML+V0//EN>>.
14. *European Parliament decision of 15 April 2014 on the modification of the interinstitutional agreement on the Transparency Register (2014/2010(ACI))* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0376+0+DOC+XML+V0//en>>.

15. *Code of Conduct* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/transparencyregister/public/staticPage/displayStaticPage.do?reference=CODE_OF_CONDUCT&locale=en#en>.
16. European Parliament resolution of 8 May 2008 on the development of the framework for the activities of interest representatives (lobbyists) in the European institutions (2007/2115(INI)). *Official Journal of the European Union*, 2009, nr. C 271 E.
17. *Recommendation of the Council on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying C(2010)16* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=256&Lang=en>>.

Tyrimai

18. ALDASHEV, G.; LIMARDIZ, M.; VERDIER, T. *Watchdogs of the Invisible Hand: NGO Monitoring, Corporate Social Responsibility and Industry Equilibrium* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-12-08]. 2014. Prieiga per internetą: <<https://www.unamur.be/eco/economie/recherche/wpseries/wp/1404.pdf>>.
19. AMBRASAITĖ, M. Naujoji Lietuvos lobizmo reglamentavimo ekstrateisinė koncepcija: pokyčiai ir gairės ateičiai. *Politologija*, 2015, t. 4, nr. 80, p. 4–29.
20. AMBRASAITĖ, M. Transparency in Accounting and Corporate Governance, Politics, and Law – Towards Improved Regulation of Lobbying (The Case of Lithuania). Iš *4th International Conference of PhD Students and Young Researchers 'Interdisciplinary Approach to Law in Modern Social Context': Conference Papers*. Vilnius, 2016, p. 15–25 [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.tf.vu.lt/dokumentai/PhdNET/PhDConference-VU-Papers-Edition2016Vilnius.pdf>>.
21. AMBRASAITĖ, M. Правовое регулирование лоббирования в условиях информационного общества. Iš *Проблемы правотворческой и правоприменительной практики в условиях развития информационного общества*: Сборник научных статей: в 2-ух частях: Часть 1. Гродно: ГрГМУ, 2015, p. 187–193.
22. ANDRIKIENĖ, L., et. al. *Šiuolaikinės lobistinės veiklos tendencijos*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002.
23. BERG, K. T. Finding Connections between Lobbying, Public Relations and Advocacy. *Public Relations Journal*, 2009, t. 3, nr. 3, p. 1–19.
24. CHARI, R.; HOGAN, J.; MURPHY, G. *Report on The Legal Framework for the Regulation of Lobbying in the Council of Europe Member States* [interaktyvus. Žiūrėta 2012-12-18]. Prieiga per internetą: <[http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-DEM\(2011\)002-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-DEM(2011)002-e.pdf)>.
25. GELEŽEVIČIUS, R. Lobizmo teisinis reguliavimas ir institucionalizacija Lietuvoje: pirmojo dešimtmečio išdavos ir pamokos. *Socialinių mokslų studijos*, 2013, t. 5, nr. 1, p. 177–191.
26. JASTRAMSKIS, M. Partinių sistemų stabilumo samprata ir matavimas: Lietuvos situacija 1990–2010 metais. *Parlamento studijos*, 2010, nr. 9, p. 144–169.
27. JOOS, K. *Lobbying in the New Europe*. Weinheim: WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2011.
28. KALNIŅŠ, V. *Parliamentary Lobbying between Civil Rights and Corruption. An insight into lobbying practice in Latvia and recommendations for Saeima*. Riga: Centre for Public Policy PROVIDUS, 2005.
29. KALNIŅŠ, V. *Transparency in Lobbying: Comparative Review of Existing and Emerging Regulatory Regimes*. Riga: Providus, 2011.
30. LUKOŠAITIS, A. Lobizmas užsienio šalyse ir Lietuvoje: teisinio reguliavimo ir institucionalizacijos problemos. *Politologija*, t. 62, 2011, p. 4–42.
31. MRAZAUSKAITĖ, R.; MURAVJOVAS, S. *Politikos užkulisiai. Lobizmo (ne)skaidrumas Lietuvoje*. Vilnius: TI Lithuania, 2015.
32. OECD. *Lobbyists, Governments and Public Trust, Volume 2: Promoting Integrity through Self-regulation*. Paris: OECD Publishing, 2012.
33. RAGAUSKAS, P. Apie prielaidas neveikti lobistinės veiklos teisiniam reglamentavimui Lietuvoje. *Teisės problemos*, 2011, nr. 3 (73), p. 77–100.
34. RAMEY, C. R. *Mass Media Unleashed: How Washington Policymakers Shortchanged the American Public*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2007.
35. RASIMAVIČIUS, B. Lobizmo institucijos problemos Lietuvoje. *Justitia*, 2001, t. 4–5, p. 40–41.

36. SHENDELEN, R. *Machiavelli in Brussels – the Art of Lobbying in EU*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2002.
37. SHENDELEN, R. Managing Government Relations in European Union. Iš *The Handbook of Public Affairs*. London: Sage Publications Ltd., 2005, p. 201–214.
38. SLAVICKAITĖ, L.; VAIDELYTĖ, E. 2000–2013 m. lobizmo ir lobistinės veiklos tendencijos Lietuvoje. *Viešojo politika ir administravimas*, 2014, t. 13, nr. 1, p. 124–135.
39. SNIEŠKUS, E. Lobizmo įtaka viešojo valdymo institucijoms. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: Ernesto Galvanausko tarptautinė mokslinė konferencija*, 2004, nr. 4, p. 235–241.

Travaux préparatoires

40. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/82863470a2d311e49dedcf791a151bf8?positionInSearchResults=37&searchModelUUID=5252ff09-b848-45e6-888f-4560fe04b8fe>>.
41. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projektas (nauja redakcija) nr. XIIP-2731(2) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/01e95ab0295811e6a222b0cd86c2adfc?positionInSearchResults=13&searchModelUUID=5252ff09-b848-45e6-888f-4560fe04b8fe>>.
42. Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1005597>.
43. Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo nr. VIII-1749 pakeitimo įstatymo projekto nr. XIIP-2731(2) [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/9c2dc830390311e6a222b0cd86c2adfc?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=3ff69bff-3318-485c-b3d1-486b8fb27a88>>.

Kiti šaltiniai

44. Collins. *Definition of watchdog* [interaktyvus. Žiūrėta 206-12-07]. Prieiga per internetą: <<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/watchdog>>.
45. Lietuvos advokatūra. *Misija* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.advokatura.lt/lt/apie-advokatura/misija.html>>.
46. Lietuvos architektų rūmai. *Apie mus* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.architekturumai.lt/pages/lt/apie-mus.php>>.
47. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. *EBPO* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<https://www.urm.lt/default/lt/ekonomine-diplomatija/lietuva-tarptautinese-ekonominese-organizacijose/ebpo>>.
48. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija. *Ataskaitos* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-24]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/index.php/apie-vtek/ataskaitos>>.
49. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija. *Lobistams* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.
50. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija. *Lobistų deklaracijos* [interaktyvus. Žiūrėta 2016-07-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.vtek.lt/#lobistams>>.

REGULATION OF LOBBYING IN LITHUANIA AND THE STANDARDS OF OECD

Monika Ambrasaitė

S u m m a r y

This paper is focused on the question whether the 2016 reform of regulation of lobbying in Lithuania conforms with the Recommendation of the Council of the Organisation for Economic Co-operation and Development on Principles for Transparency and Integrity in Lobbying no. C(2010)16 and in what extent. It became highly important after 4th of June 2015 when Lithuania was officially invited to begin the process of accession to the Organisation for Economic Co-

operation and Development. To answer the question of the research the Draft of Republic of Lithuania Law changing Law on Lobbying Activities no. VIII-1749 (new edition) no. XIIP-2731(2) is analyzed in the context of four functional parts of the recommendation. Valid regulation of lobbying, which is recognized as ineffective, for comparative purposes is also analyzed. The research leads to a conclusion that, despite the fact, that the draft is more compatible with the guidelines of recommendation than the valid regulation of lobbying the draft does not conform with recommendation. The draft in substantial extent fails to establish the primary assumptions of effective regulation of lobbying, to determine sufficient requirements of disclosing information on lobbying activities and relevant procedure of disclosure and publication of this information, to diversify the regulation and to resolve the compliance issue. Recommendations for improvement of the reform of regulation of lobbying are presented.

Įteikta 2016 m. spalio 10 d.

Priimta publikuoti 2016 m. gruodžio 29 d.